

MODULARIZACE VÝUKY EVOLUČNÍ A EKOLOGICKÉ BIOLOGIE

CZ.1.07/2.2.00/15.0204

Fylogeneze a diverzita bezobratlých - cvičení

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nemertea + Pulvinifera

Mollusca+
Brachiozoa

NEMERTEA – pásnice

- mořské, sladkovodní, suchozemské
- predátoři, komenzálové až parazité
- proboscis - zatahován do rhynchocelu
- bodec, toxiny
- nečlánkované tělo, nápadné zbarvení
- obrvený pokožkový epitel, parenchymatický mezoderm a protonefridie
- svalovina podélná a okružní (podkožní svalový vak)
- larva pilidium nebo přímý vývoj

video

Prostoma graecense
pásemnička sladkovodní

SIPUNCULA - sumýšovci

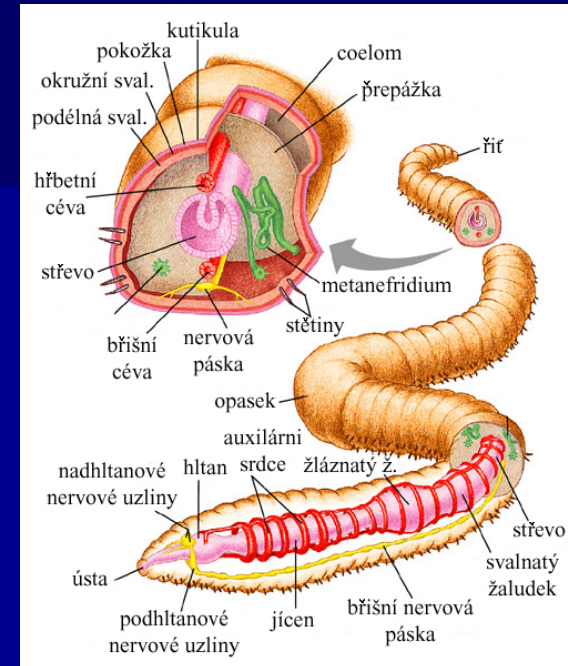
- mořští, hemisesilní
- detritovorní, mikrofágové
- nečláňované tělo
- trup, introvert (chobot), chapadla
- multiciliátní pokožka s kolagenní kutikulou, podkožní svalový vak
- nuchální orgány, bez CS
- TS oesophagus - mesenteron - rectum
- gonochoristi, vývoj přímý nebo larva trochophora, další stádium larva pelagosphaera

Sipunculus nudus
sumýšovec rýhovaný

ANNELIDA - kroužkovci

- mořští, sladkovodní, terestričtí
- prostomium, homonomně segmentovaný trup, pygidium
- céloom - párové váčky v člancích
- odděleny střevem a mezenterii, na povrchu peritoneum
- epidermis, podélná a okružní svalovina
- NS žebříčková - nadhltanové ganglion, 2 ventrální provazce, komisury, konektivy a ganglia v každém článku
- CS uzavřená
- VS dospělí metanefridia, juv. protonefridia; chloragogenní tkáň
- rozmnožování - hermafrodité, architomie, paratomie, někdy larva trochofora

„POLYCHAETA“ mnohoštětinatci

- fylogeneticky neexistující seskupení
- mořští, výjimečně sladkovodní či půdní
- na každém článku parapodia - notopodium, neuropodium, aciculae (podpůrné štětiny)
- mikrofágové, zoofágové

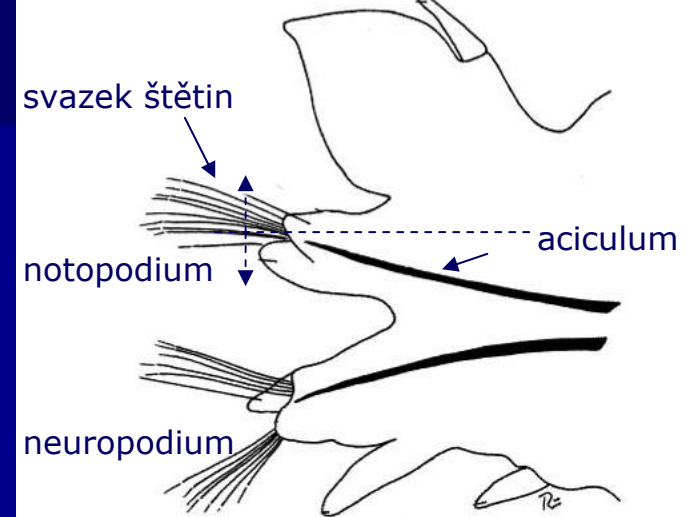
ERRANTIA bloudivci

=**Aciculata acikulovci** tykadla a oči na prostomiu, kutikulární čelisti

Aphrodite aculeata

stavba parapodia:

video

Eunice viridis

SEDENTARIA sedivci (všechny taxony až do konce této prezentace)

CANALIPALPATA rournatci

- mořští, dlouhé a rozvětvené prostomiální palpy
- žijí v rourkách

Siboglinidae pogonofory

- zvláštní skupina rournatců
- jen mořské druhy
- v chitinových rourkách
- součást biocenózy sirných vývěřů
- bez ústního a řitního otvoru
- „trofosom“ se symbiotickými chemoautotrofními bakteriemi

Serpula vermicularis

Riftia pachyptila

SCOLECIDA pískovníci

- bez prostomiálních výběžků
- jednoduše stavění bentičtí mořští červi

video

Arenicola marina

ECHIURIDA - rypohlavci

- mořští, bentičtí, hemisesilní
- nezatažitelný chobot (proboscis) + vakovitý trup
- obrvený kanálek na prostomiu
- žláznaté buňky na povrchu
- NS - objícnový prstenec + nervová páska
- TS - hltan - oesophagus - mesenteron - konečník
- CS - uzavřená
- u Bonelliidae fenotypové určení pohlaví
- larva trochofora

Bonellia viridis

rypohlavec dvojhlavý

video

APHANONEURA – olejnušky

- sladkovodní, půdní, mořští
- barevné tukové kapénky v epidermis
- vlasovité břišní a hřbetní štětiny

video

Aeolosoma hemprichi
olejnuška drobná

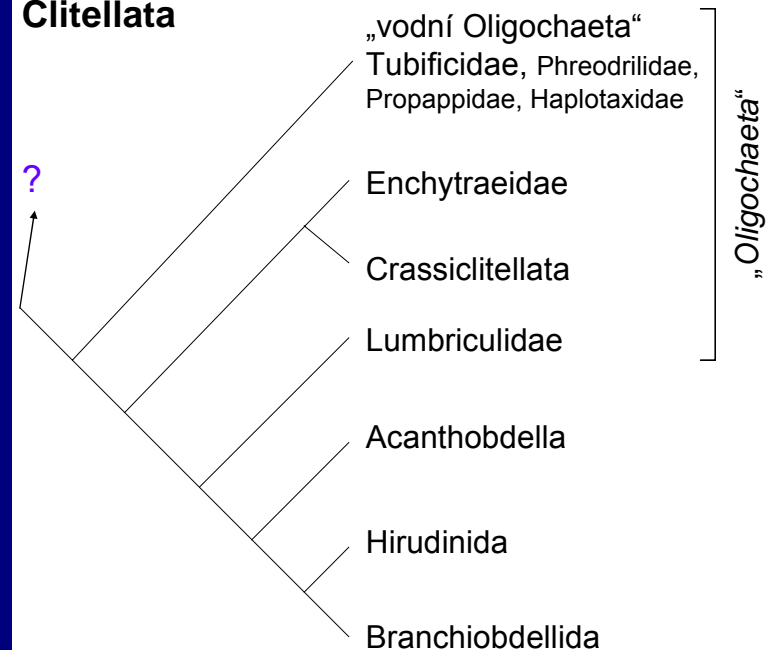

CLITELLATA - opaskovci

- opasek clitellum (autapomorfie)
- mořští, sladkovodní, půdní, parazitičtí
- homonomní články bez parapodií a přívěsků na prostomiu

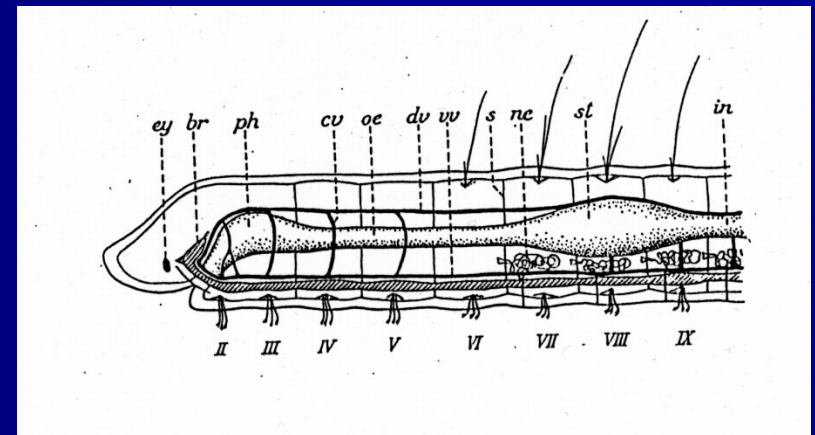

Clitellata

„OLIGOCHAETA“ - máloštětinatci

- parafyletická skupina po oddělení taxonů blízkých pijavkám
- neselektivní detritofágové, algovorní, predátoři
- hřbetní štětiny vlasovité, břišní jehlicovité
- rozmnožování - hermafrodité, architomie, paratomie
- opasek v dospělosti
- TS s chloragogenní tkání - vylučovací funkce
- typhlosolis
- CS uzavřená

Naididae - nítěnkovití

tělo drobné, častá architomie a paratomie, tolerantní ke znečištění, vlasovité či rozeklané štětinky na hřbetě

Tubifex tubifex
nítěnka obecná

Stylaria lacustris
naidka chobotnatá

Enchytraeidae – roupicovití

tělo bělavé, většinou půdní, štětiny nerozeklané

Enchytraeus albidus

Crassiclitellata - žížaly (Lumbricidae žížalovití)

vícevrstevný opasek, půdní, drobné štětinky po 2

Lumbricus terrestris

žížala obecná

Lumbriculidae - žížalicovití
častá architomie, sladké vody,
štítky po 2

Eiseniella tetraedra

žížala obojživelná

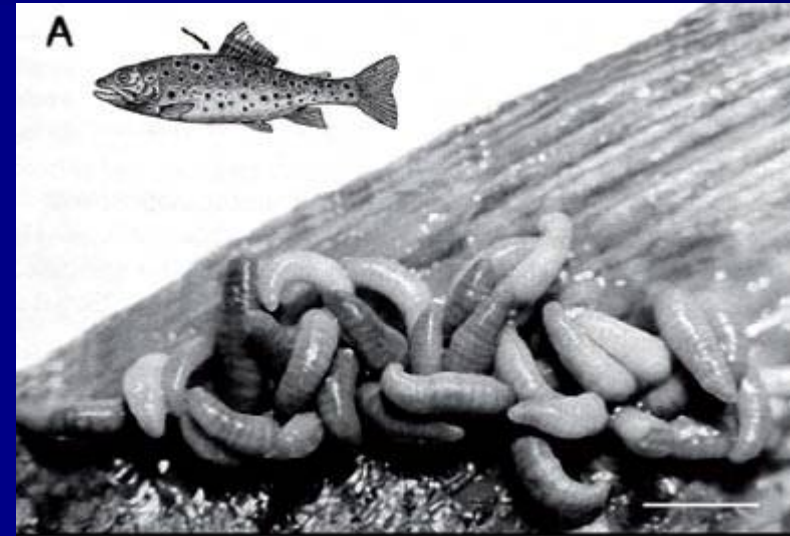
Lumbriculus variegatus

žížalice pestrá

ACANTHOBDELLA – štětinovky

- jen zadní přísavka
- na 2. – 6. článku štětiny
- ektoparazit lososovitých ryb

Acanthobdella
peledia
štětinovka
sibiřská

HIRUDINIDA – pijavice

- monofyletický taxon
- krevsající parazité a predátoři
- clitellum jen v době rozmnožování
- 34 článků většinou, segmentace vnější hustší
- přední a zadní přísavka
- bez štětín

Rhynchobdellida - chobotnatky

středem ústní přísavky se vychlipuje krátký svalnatý chobot

Piscicola geometra
chobotnatka rybí

Glossiphonia complanata
chobotnatka plochá

Gnathobdellida - čelistnatky

v ústech mají 3 kutikulární čelisti

Haemopsis sanguisuga

(pijavka koňská)

šedý, olivový hřbet bez kresby,
predátor

Hirudo medicinalis (pijavka lékařská)

cihlově zbarvené pruhy na hřbetě

krevsající parazit

typické jizvy

Hirudo medicinalis

pijavka lékařská

Haemopsis sanguisuga pijavka koňská

Pharyngobdellida - hltanovky

dlouhý hltan se třemi lištami k drcení potravy

4 páry očí - *Erpobdella octoculata*, *Erpobdella vilnensis*

BRANCHIOBDELLIDA – potočnice

- komenzálové či ektoparazité sladkovodních raků, 1 cm, u nás 5 druhů
- 2 kutikulární čelisti v ústech
- *Branchiobdella astaci* potočnice račí

